

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicae, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Via Lactea Sive Institutiones Iuris Canonici

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Tit. VI. De Dolo, & contumacia, & in possessionem missione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94613](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94613)

Rescriptum Apostolicum non servatur. c. *Innuan-
te, de Off. delegat.* Si appareat Judicem esse ini-
micum. Si libertus citet Patronum. 3. *quast. 3. §. 1.*
Liberti. Ubiunque quis evidenti exceptione se
tueri potest. l. *Non videtur. ff. de Jud.* Unde si du-
bium sit, debet comparere ad allegandum Privi-
legium cap. *Si duobus, extr. de Appellato l. Ex quacun-
que.* Si quis in Jus vocat, non ierit. l. *Si quis ex aliena,
ff. de Jud.* Scias tamen secundum Bartolum in
dicto loco, quod si citatio nulla sit, & citatus
non defendatur, proceditur ad ulteriora. l. *Si reus,
ff. Judic. solvi.* Et hos omnes casus poteris videre
in cap. *Si Episcopus. 3. quast. 2.* Quod si citatio sit
facta rite, & iuste, debet citatus comparere, nisi
fuerit legitime impeditus; ut si facto Adversarii
fuerit impeditus, aut ad majus Tribunal vocatus;
vel vinculis, aut infirmitate, vel aliis similibus
causis detentus. cap. *Ex litteris. De integr. restit.*
cap. *Pastoralis. §. 1. de Off. deleg. l. Contra pupillum. §. 1.*
*ff. Si quis caut. l. Succurritur. ff. Quibus ex causis ma-
jor. cap. Si Episcopus. d. 18.* cum ibi not. Et casus
similes refert Speculator in d. tit. de cit. d. §. 1. &
per Abb. in sua Practica cap. 17. *Verf. & mult. &
per Felin. & alios in cap. Cum olim. de Re Judic. & de
his loquitur tex. in §. fin. hoc tit.* Est tamen ve-
rum, quod si hoc contigerit, debet citatus mittere
ad Judicem ad faciendam Fidem de Impedi-
mento, ut per Abb. & alios in cap. *Querelam, de
Procurat.* Quo facto si sententia feratur a Judi-
ce, non valet; ut per Abb. dicto loco, cessante
autem impedimento debet comparere. cap. *Dilecti,
de Dolo, & Contumacia.*

Sed ne aliquam partem textus intactam relin-
quamus, ex §. *Item in delegato*; nota, quid agen-
dum sit a Delegato, si Jurisdictio ejus expirat in
peremptorio. Pone enim, quod Delegatus per-
emptorie aliquem citaverit, & iste pro statuta
die contumaciter se absenterit, in hac specie,
si post peremptorium durat Jurisdictio, in alte-
ram diem æquitate suadente, Judex poterit ex-
pectare; nec tamen peremptorio elapso pars con-
tumax citanda erit, nisi Judex gratiam facere vo-
luerit; quod mirum videtur, tantum Judici con-
cedi, ut in præjudicium alterius possit contumaci
favere. l. 1. c. *Quomodo, & quando Judex. l. Si cum
dies. §. Si quis ex litigatoribus. ff. de Arbitr.* Verum
quavis Judex possit favere in ferendo senten-
tiam termino constituto, non tamen potest ei
favere in expensis, & sumptibus, alioquin de suo
restituere expensas. l. *Sancimus. C. de Jud.* Quod
sicum peremptorio expiret Jurisdictio, tunc ne
auctoritas ipsius Judicis frustra evanescat, si ci-
tatus non se præsentaverit hora, quâ congruè
procedi potest, ad executionem Judex liberè po-
terit procedere; concord. tex. in cap. *Consuluit, de
Offic. deleg. & ibi Abb.* Qui ex hoc infert, quod
Canonicus citatus ad electionem faciendam
certa die, debet comparere de manè, quia ele-
ctio solet fieri illa hora propter Missam Spiri-
tus Sancti; ut notat. in cap. *Cum nobis, de Elect.*
Itaque in casu nostro citatus certa die, debet
comparere hora, qua Judex non solum potest,
sed etiam solet Judicare: facit l. *Quod si nolit.
§. Quia assidua. ff. de Edil. edit. & cap. Ex litteris,
de Constit. l. penult. de Justit. & Jur.*

TIT. VI.

De Dolo, & Contumacia, & in possess.
missione.

Quoniam illi, qui in Judicium vocati non
comparent, contumaciam incurrunt, ob
id nunc de Dolo, & Contumacia differitur;
& pro tituli expeditione videbimus:

1. Quid sit Dolus?
2. Quid sit Contumacia?
3. Quis Contumax dicatur?
4. Quid Missio in possessionem sit?
5. Quomodo Contumacia puniatur?
6. Qui sint effectus Contumacia?

Quod ad Primum. Dolus est Machinatio quæ-
dam ex mente adhibita ad alium circumvenien-
dum. l. 1. §. *Dolum. ff. de Dolo.*

Quod ad Secundum. Contumacia est inobe-
dientia ex proposito commissa contra Judicem,
vel habentem Jurisdictionem; & interdum est
crimen gravissimum. l. *Omne. §. Contumacia. ff.
de Remilit.* Et hæc definitio traditur hic in princ.
& eam sequitur Aret. in Summa eod. & Abb. in sua
Practica cap. 18. *Quis sit contumax?*

Quod ad Tertium. Ille dicitur Contumax, qui
cum fuerit vocatus Juridice ad Judicium, nullo
existente legitimo impedimento, comparere ne-
gigit, aut si forte comparuerit, non dimissus di-
scedit, ut hic in princ. Abb. in cap. *Consuluit, de
Offic. deleg. Verf. & eod.* Et ad hoc ut contumacia
incurratur, debet adversarius accusare. l. *Properan-
dum. §. Etsi quidem. C. de Judic. ubi Bald. l. Consenta-
neum. & ibi Bart. C. Quom. & quand. Judex.*

Quod ad Quartum. Missio in possessionem est
Judice auctore controversi fundi apprehensio
quædam, cujus virtute fructus ab eo, qui in pos-
sessionem missus est, percipiuntur; qui si forte
ante annum male consumuntur ab actore, po-
nuntur apud sequestrum. cap. *Dilectus. & c. Ab eo,
extr. de Sequest. poss. & fruct. §. Sed si missus. hoc tit.*

Quod ad Quintum. Variis modis contumacia
puniatur, ut in §. *Hac autem, hoc tit. Abb. in c.
Gravem. de Sent. excomm.* Primo puniatur litis da-
mno, & causæ amissione. l. *Contumacia. ff. de
Re Judic.* Interdum puniatur multa quadam l. 1.
§. *Si quis. Jus. dic. non obtemp. l. 1. ff. Si quis
in Jus voc. non ierit;* & hæc dux poenæ non ha-
bent locum nisi in vero contumace, ut per DD.
in dict. l. 1. §. *fin.* Si quis in Jus. Quis autem
sit verus contumax, vel fictus? tractant Legi-
stæ in l. *fin. de Restit. in integr. & in d. l. Propo-
randum. §. Si autem Reus. C. de Jud.* Interdum
verò puniatur refectione impensarum. l. *Sanci-
mus. C. de Judic.* Aliquando rei sequestratione.
cap. 3. de Dolo, & Contum. Interdum Actor
mittitur in possessionem earum rerum, de qui-
bus controversia est. c. *fin. de Eo, qui mittitur in
possess. cap. Quoniam frequenter. §. fin. Ut lit. non con-
test.* Et tandem aliquando Ecclesiasticæ Censu-
ræ innodatione ob contumaciam Reus conven-
tus afficitur. d. c. *Quoniam frequenter. c. 1. eod. in 6.*
Hoc tamen hodie est correctum per Concil. Tri-
dent. sess. 25. in Decret. Reform. cap. 3. ubi statui-
tur, ad hanc poenam tunc demum veniendum ef-
se, quando adversus Reos non potest nec realis,
neque personalis executio fieri.

Quod ad Postremum. Varii sunt effectus
Contumaciæ præter poenas, de quibus supra
dictum est: Et in primis efficit, ut mittatur
Actor in possessionem earum rerum, de
qui

quibus est controversia, ut dixi: Vel tot bonorum, quæ sint in patrimonio Rei, quot sufficiant ad debitum, si personalis instituitur Actio; & hæc possessio fit custodia causa. *d. cap. fin. de Eo, qui mittit. in poss. d. c. Quoniam frequenter. §. Illud quoque, hoc tit.* Et si forte non compareat Reus post annum, Actor fit verus possessor. *d. c. Quoniam frequenter. in §. fin.* Et hoc in tantum est verum, ut etiam si ob potentiam Adversarii non potuerit Actor possessionem ingredi, aut illam amiserit, nihilominus pro vero possessore habeatur. *§. Si tamen, hoc tit. c. Coningit. eod.* Nisi reus dederit cautionem de stando Juri, nam tunc illico erit restituendus. *c. Cum venissent, de Eo, qui mittit. in poss.* Et etiam post annum poterit recuperare possessionem. *§. Sed ne missus, hoc tit. cap. Pastoralis. §. Præterea, de Off. Ord. & Abb. ibi.* Vel nisi iteriter per ipsum Actorem, quominus possessionem ingrediatur; quoniam paria sunt aliqua per me non fieri, atque per me stare, quo minus fiant. *§. Idem Juris, hoc tit. cap. Imputari, de Reg. jur. in 6. cap. Quia diversitatem, de Concess. Præbend.* Alter effectus est, ut excommunicatus forte propter contumaciam a delegato Princeps non possit absolvi ab Ordinario. *§. Quæri, hoc tit. d. c. Pastoralis. §. Præterea, de Off. Ordin. quia Delegatus quod ad hoc est Ordinarius major, c. Sane, de Off. delegat. d. §. Præterea.* Nisi in mortis articulo; ut *dd. Jurib. c. Quod de his, de Sent. excommunic. cap. Sanctum, de Consecr. d. 4.*

Notandum tamen est, quod in causis beneficialibus non habet locum missio in possessionem; & ideo si quis super dignitate, personatu, vel beneficio Ecclesiastico obtinendo cum aliquo litigat, qui sit in possessione, ob partis adversæ contumaciam in possessionem mittendus non erit. *§. Sed ista, hoc tit. c. Unico, de eo, qui mittit. in poss. in 6.* Hoc tamen restringitur, ut habeat locum in beneficialibus tantum; unde si agatur de Rebus Ecclesiæ non tanquam de beneficio, sed tanquam de proprietate, habet locum hæc missio. *c. 1. Ut lit. non contest. cap. Dilecto, de Verb. signif. d. c. Unico, de Eo, qui mittitur in poss.* Ratio vero primi dicti est, ne hoc modo ad ea ingressus pateat vitiosus. *d. cap. Unico.* Non enim istius modi res possunt ex possessione haberi, sed solum ex canonica institutione. *c. Legum. 2. q. 1. c. Ex frequentibus, de Instit. c. 1. de Regul. Jur. in 6.* Nihilominus in beneficialibus etiam lite non contestata contra contumacem potest procedi. *§. Libellus, h. t. d. cap. Unico, c. Quoniam frequenter. §. 1. Ut lit. non contest. c. 2. de Dolo, & contum. in 6.* Unde etiam videtur tradi pro regula, quod ubi de remedio missionis in possessionem non est provisum contra contumacem absentem, potest procedi lite non contestata ad Sententiam definitivam (Missio enim in possessionem est adinventiva, ut reus conventus, tadio affectus, veniat aliquando responsurus. *d. §. Illud, cum concord. sup. allegat.*) ut per Bartol. in *Auth. Qui semel. C. quom. & quand. Jud.* Atque hoc etiam quandoque habet locum etiam in profanis negotiis; cum hac distinctione tamen; nam aut Reus est contumax? & tunc requiritur litis contestatio; & etiam debet liquere de causa; aut verò Actor ipse contumaciam incurrit? & hoc casu etiam lite non contestata, instante Reo, Judex & testes recipere, & sententiam ferre debet. *§. Quod interdum, hoc tit. cap. Prout, extr. eod. ubi notatur de aliis re-*

mediis, quæ contra reum dantur; & de hoc tractat Bartol. in *l. Consentaneum. C. Quom. & quand. Jud. cap. Causam;* secundum communem intellectum, extr. eod. Ratio autem hujus differentie inter Reum contumacem, & Actorem est, quia major est contumacia Actoris, quam Rei; & ad hoc reducuntur omnes rationes, quæ adducuntur à DD. & à Gloss. in *d. c. Causam.* Tandem contumacia id efficit; ut Actor si non venerit in termino, ad quem Reum fecerit citari; debet Reo reficere expensas, & cavere de comparando in posterum, alias non admittitur ad aliam citationem. *§. Idem quoque, hoc tit. cap. 1. eod. in 6.* Attamen quamvis plures sint pœnæ introductæ adversus contumacem; una tantum infligenda est; & si contumacia excreverit, potest etiam ad alias procedi. *§. fin. hoc tit. c. Prodest. 24. q. 5. l. fin. C. de Mod. mult. & Abb. in cap. 1. de Pœnis.* Hodie tamen forma procedendi traditur per Concilium Tridentinum *d. sess. 25. in Decret. Reformat. cap. 3.* quod in Foro Ecclesiastico est omnino attendendum, & exactè observandum.

TIT. VII.

De Libelli conceptione, & oblatione.

Quoniam comparente Reo tenetur Actor libellum edere; ob id nunc de Libelli conceptione, & oblatione tractatur; & pro tituli expeditione videbimus:

1. Quid sit Libellus?
2. Quot sint Libellorum species?
3. Cui Libellus sit offerendus?
4. In quibus causis Libellus offerri debeat?
5. Quæ debeat Libellus continere?

Quò ad Primum. Libellus nihil aliud est, quam brevis quædam scriptura, Actoris intentionem continens, & adversus Adversarium necessario concludens; ut hic in princ. cap. Offeratur. 3. q. 3. *Auth. Offeratur. C. de Lit. contest. & per Abb. in c. 1. eod.*

Quò ad Secundum. Duæ sunt Libellorum species. *§. Porro, hoc tit.* Alii enim dicuntur Conventionales, alii dicuntur Accusatorii. Conventionalis Libellus est ille, qui in causis civilibus producit, & quo petitur, ut Reus conventus ad solvendum, vel dimittendum, vel faciendum condemnatur. Accusatorius Libellus est ille, qui in causis criminalibus porrigitur, & in quo petitur, ut quis tanquam alicujus criminis reus condemnatur. Gloss. in *c. 1. extr. de Libell. obl.* & ita distinguit Speculator de Libell. concept. in *c. Quot sunt species Libellorum.* De Libellis accusatoriis non tractatur in nostro titulo, sed videbimus infra de Accusationibus; & de Jure Civili est textus in *l. Libellorum. ff. de Accusat. & ibi latissime per Bart. tractatur materia; & est tex. de Jure Canonico in c. Legum. 2. q. 1. & c. Libellorum. eod. Caus. q. 8.* Itaque in titulo nostro debemus tantummodo verba facere de Libellis conventionalibus.

Quò ad Tertium. Libellus Reo offertur ad hoc, ut ex ipsius inspectione possit Reus deliberare, utrum cedere velit, an contendere? atque si contendendum sit, ut Judex valeat despiciere, quemadmodum à se concipienda sit sententia. *d. Auth. Offeratur. l. fin. C. de Fidei com. lib. DD. in l. Vinum. ff. Si cert. petat. l. Ut fundus. ff. Communi divid. c. Cum dilectus. de Ord. cogn. & est tex. hic in princip.*

H 2

Quò

Doct. Clericali Tom. II. Lib. VIII